

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

3 Pari majori quanquam malus esse putetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. XX. Obsecra de pietate remunerata, de mendacio sunt puncta.

Idem ed. lib. c. c.

Squaliter culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillime abstergitur, quam magis boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli verò de obsteritum fallacia conantur asserere, hoc mendacii genus non esse peccatum, maxime quod illis mendacibus scriptum est: a quia edificavit illis Dominus domos. In qua magis compensatione cognoscitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis eorum, merces, que eis in æterna potuit vita retribui, præmissa culpa mendacii, in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham quoque loquens ad pueros suos ait: c [Sedete hic cum ego & puer illic usque petram summam: & cum adierimus, revertemini ad vos;] licet aliud se facturum deliboraret, tamen excoquit mendacium. Vide Ambrosius in libro de Patriarchis. & Propertius d. Abraham, quod ignorabat. Ipse solus disposuit vellet immolare filio. Sed Dominus per os ejus locutus est, quod perdidit. Optavit autem loqueretur cum servulis, ne cognito negotio sua impedita adiret, aut gentem visceret, aut fletu.

5 pax. Quædamque aliquid iudicando significamus velle fieri, quod tamen fieri voluimus, sed experientiam obedientia quæritur. sicut Abraham d. Deo testatur legitur, e cum iussu est immolare filium, quom Dominus voluit ab eo occidi. Vide in eodem libro idem f. Ambrosius. [Non enim voluit Deus immolari a patre filium: nec impiri hoc minus voluit, qui eorum pro filio immolandum voluit: sed tentabat assiduum patri, si Dei præcepta presertim filii.] [Non iniurias, inquit, marum in pueros, neque facias ei quidquam.] & [Assiduum tuum inquisivi, non factum vixi: tentavi mentem tuam, scietiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non assero, quod denavisti ipse: nec heredes invideo, quam largitus sum non habenti.]

C. XXI. Simulatio utilis est, & in tempore assumenda.

Item Hieronymus in epist. ad Galatas, c. 2.

Vtilis simulatio, & in tempore assumenda, velut Regis israel nos docet exemplum: g qui cum non potuisset interficere sacerdotem Baal, nisi se finxisset vellet idolum colere, dixit: [Congregate mihi omnes sacerdotes Baal.] Si enim Rex David servavit Baal in paucis, ego servavi eum in multis. Et David, h quando mutavit faciem suam coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. Nec minus quam iustus homines, tamen aliqua simulare pro tempore ob suam & aliorum salutem: cum & ipse Dominus offer non habens peccatum, nec carnem peccati, simulationem peccatricis carnis assumpserit, ut condemnationis in carne peccati, nos in se faceret iustissimi Dei.

Ego, que mendacia sunt venalia, & que damnabilia. Sed quædam que dicat Angelus, non esse mendaciam pro temporali vita altissimi: cum Abraham i descendens in Ægyptum rogaverit Sarai, ut foretrem ejus se esse mentiretur, dicens: [Novi quod pulchra sis mulier, & quid cum viderint te Ægyptii, dicturi sunt, uxor illius est, & sic te reserabunt.] Sic ergo, obsecro, quid fieri mea sit, ut bene sit mihi propter te, & vivas anima mea in gratiam tuam. Sed Abraham non mendacium dixi, sed verum tacere voluit.

C. XXII. Quomodo Abraham exiit a mendacio, qui Sarai forem suam esse dixit.

Unde idem Augustinus ait in question. Genes. q. 26.

a Exod. b al. pro admittit. c Genes. 22. d l. de Abraham, c. l. e Genes. 22. f l. in principio capituli. g 4. Reg. 10. h 1. Reg. 21. i Genes. 22.

Veritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Sarai forem suam, & non potius Deo commisit, qui si veller, ejus pudicitiam apud Pharaonem servare posset. Sed veritatem voluit exari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia patris erat. Et in hoc offenditur, quod nemo debet tentare Deum suum, dum habet quod rationabili consilio faciat. Fecit a quod potuit: quod non potuit, Deo commisit, in quem speravit: nec eum fides, aut spes fecellit. Si autem interrogatus illam foemnam indicasset uxorem, duas res tuendas committeret Deo, & vitam, & uxoris pudicitiam.

In questione ipsa vigesima sexta non sunt omnia verba hujus capituli: sed confectum est etiam ex lib. 22. contra Faustum, & contra Secundum, & ex aliis locis.

Item opponitur, quod Jacob b mentiendo & filii profuit, & alii nocuit, nec tamen reprehenditur, sed commendatur. Sed Jacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mentitus. Non enim dixit se esse primogenitum, nascendo, sed esse primogenitum, illo vendente, ritè adendo. Sic & Christus Joannem dixit e esse fratrem, non personam, sed imitationem virtutis. Erat ergo Jacob Esau, non nascendo, ut diximus, sed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum transfundo: sicut & ipse Esau primogenitum vendendo, de primogenito non primogenitum fieri meruit. Sic & Iudæi, cum essent filii Abrahæ carne, quia non fuerunt filii ejus imitatio, ne, non deputantur inter filios Abrahæ, sed dicuntur filii diaboli: cuius filii sunt, non nascendo, sed imitando. Vide a Domino audire memuerunt. d [Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite: & desideria patris vestri facere vultis.] Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis. E contra gentiles, cum secundam originem carnis ab Abraham essent alieni, tamen imitatione fidei & iustitia successerunt in filios Abrahæ. Vide ab Apostolo e dicitur esse: [Si autem circis, ergo Abrahæ semen estis.] Hinc idem Apostolus scribens f Romanis ait: [Ora Iudæe, si circumcidari, nec legem observas, circumcisio tua præputium facta est: quomodo & præputium. si iustitias legis custodias in circumcissionem reputatur.] Præputium ergo, ut ex præmissis colligitur, imitatio operis originis carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Jacob se dixit Esau esse: nec mentiendo, sed verum dicens filii profuit, alteri vero non nocuit; quia benedictionem filii debentem accepit, non alienam g scripsit. Episcopus vero iste, de quo agitur, est falsum juravit, tamen quia, ut supra dictum est, ream h linguam non facit nisi rea menti, nequaquam reus perjury habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis, qui cum esset pugnaturus contra Philistæos, juravit se interfectorum quicumque ante filio occasum comederet. Tonathas i autem filius ejus non auditus Regis iuramento, eum pugnando magnam hostium stragem dedisset, & salutem fecisset in Israel, fame laborans, vidit servum mellis, quem regia virga, quam gestabat in manibus, accepit, & comedit: statim oculi, quos serè fames clauserat, aperti sunt, & facies ejus exhilarata est. Quo comperto, Saul voluit eum dare neci: sed precibus, & pia populi supplicatione placatus, mortui revocavit sententiam, ne interficeretur ille, per quem salus data erat in Israel, & quo pugnante, de manibus hostium populus illic liberatus fuerat. Ecce Saul falsum juravit, quia quod iurando se facturum decrevit, precibus populi revocatus k non fecit. Nec tamen perjuri reus arguitur; quia, quantum in ipso fuit, quod juravit, implevit, dum sententiam mortui ad vitam dedit; quam non carnalis affectu, sed populi supplicatione revocavit.

QUÆSTIO III.

C Um ergo, ut ratione & exemplo monstratum est, Episcopus reus perjury non esset, consueta obedientia ab Archiepiscopo sibi denegari non debuit: cum etiam criminis suo

a L. 22. contra Faustum, c. 34. 35. & Rufus 34. b Genes. 22. c 21. d Math. 11. e I. Inan. 1. f 1. Corinth. 4. f Roman. 2. g alienam. h Supra ead. homines. i 1. Regum 21. k al. provocatus.

Non esse cogitaret, ante diffinitivam tamen sententiam, ut supra videtur episcopi quidam synagoga...

desente, & de homine ratione consoletur, ut supra videtur episcopi quidam synagoga...

QUESTIO IV.

Quod autem illicita iuramenta servari non debeant, in Toletano concilio 8. cap. 2. de iur: in quo sic statutum est.

C. I. Melius est vota stulto promissionis non implere, quam crimen committere.

Si a publicis sacramentorum getis (quod Deus avertit) a quibuslibet illicita, vel non extiterit conditio allegata, que aut jugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissima virginis: nunquid non tolerabilis esset stulta promissionis vota rejicere, quam per inutilium promissorum custodiam, exhorrendam criminum implere menturam?

C. II. Aliquando non expedit promissum servare sacramentum.

Item Ambrosius de officiis, lib. 3. cap. 30. Est etiam contra officium nonnunquam solvere promissum, sacramentum custodire: ut Herodes, d. qui juravit, quoniam, quicquid petrum esset, daret filia Herodiadis: & necem Ioannis praestitit, ne promissum negaret.

C. III. Tietas fuit, quod David Nabal, sicut iuraverat, non occideret.

Quod si David iuramentum per sanguinis effusionem non implevit, major pietas fuit. Video i David piump hominem & sanctum in temerariam iurationem occidisse, & maluisse non facere, quod iuraverat, quam iurationem suam suo hominis sanguine implere.

C. IV. De eodem.

Utravit g David temere; sed non implevit iurationem majori pietate. Et ecce sanctus David non quidem iratus sanguinem hominis fudit: sed cum falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus: sed minus fuit illud in comparatione majoris. Nam per seipsum appensum, magnum malum est, falsa iuratio.

C. V. Turpia vota servanda non sunt.

Item Isidorus in synonyma 13. libro secundo 1.

Nullis promissis recindec fideni. In turpi voto mutata decretum: quod incaute voti, ne facias. Impia enim est promissio, que scelere adimpletur.

C. VI. Incommutabilis Deus quodque immutat statuta.

Item ex concilio Toletano VIII. c. 1. Incommutabilis, eademque semper castitatis virtutis, parens sua sepe in sacris literis legitur promissa, & pro misericordia temperata. Unde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis eiusdemque deitatis, licet sint dicta firmissima...

a Ivo part. 12. c. 9. Pann. l. 8. c. 9. b al. extitisse conditio allegata. Ibid. in Tolet. c. c. Sent. 3. dist. 39. Ivo p. 12. c. 9. Pann. lib. 2. c. 9. d. Matth. 14. e. Serm. 11. de sancti, cuius principium est. [Proprietate.] f. Sent. 16. Ivo p. 12. c. 11. Pan. l. 8. c. 9. g. Sent. 16. Ivo p. 12. c. 11. h. Cap. de mendacio in impresso Parisiensi. i. Ivo p. 12. c. 12. In Tolet. c. 2. & in Trivul. c. 21.

SI b aliquid forte nos incautus iurasse cogitamus, quod obsecratum peiorem vergetur in certum illud consilio salubriore mutandum noverimus, in his instanti necessitate pejerandum nobis, quam pejerando perjurio in aliud crimen gravius esse dicendum. Denique iuravit David e per Dominum Nabal virum stultum & impium, atque omnia, que illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intentionem Abigail femine prudentis mox remissa, non vocavit ensem in vaginam, neque aliquid cultus perjurio contraxisse doluit.

C. VII. De duobus malis, prout supra aperit.

Item Ambrosius de officiis, lib. 3. c. 30. Non d. solum in iurando, sed in omni, quod dicitur, hanc est moderatio toletus observanda: in iuramento forte lapsum vestitus hostis incidendum, in alio quo sine aliquo peccati contagio fugere non potest, illum potius evadendi adium petamus, in quo periculosos perperuros esse certamus.

C. VIII. Tolerabilis est iuramentum implere, quam quod turpe est facere.

Item Ambrosius de officiis, lib. 3. c. 30. Nusquidque e simplicem sermonem proferentem in sanctificatione possidet: nec iuramentum circumscriptio verborum inducat: nihil propter inhonestum: aut si promiserit, tolerabilius est non facere, quam facere quod turpe est. Iniqui quoque constringunt seipos iurando, facientibus cum ipsi cognoverint, promittendum non est. Mentiri tamen contemplatione faciunt, quod iuramentum: sicut de Herode supra scriptum est, qui iuramentum turpiter promisit, crudele iter fecit. Quod regnum pro saltatione promittitur, quibus mors Propheta pro iuramento religiose dicitur. Quamto tolerabilius talis fuisse perjurium dicendum. Si tamen perjurium possit dici, quod ebrius iuraverat, quod eviratus i inter saltantium choros miseret. Infertur discipulo Propheta caput, & hoc iuramentum est fidei esse, quod amentis fuit. Et postquam plura h. differens. Miserabilis, inquit, necessitas, quod turpiter parricidio. Melius est non vorere, quam iuramentum quod sibi, cui promittitur, non evadit. Et postquam nique i ipse Dominus frequenter suam mutata deitatem, sicut scriptura indicat.

C. IX. Incommutabilis Deus quodque immutat statuta.

Item ex concilio Toletano VIII. c. 1. Incommutabilis, eademque semper castitatis virtutis, parens sua sepe in sacris literis legitur promissa, & pro misericordia temperata. Unde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis eiusdemque deitatis, licet sint dicta firmissima...

a Et glossa ordinaria in cap. 14. Martini in 1. c. 1. b Infra eodem sit aliquid. cap. 16. Baruch d. lib. 2. Ivo p. 12. c. 9. c. 1. Reg. 11. d. Ivo p. 12. c. 9. e. Ivo p. 12. c. 9. f. Matth. 14. g. homicidii. Ivo p. 12. h. Iud. 11. Ivo p. 12. non semper.